

Sjätte roten, tomt 33

Kvarteret Köpmannen

Artonde roten 1657–57v

Köpmangatans norra sida öster om

Nionde roten 1657h–70

östra lilla hamnen

RM Thore Björsson skräddare

1637–43: 2 mtl utom 1637 liksom 1652–55 3 mtl (Identisk med Tore Björnsson bakare? 1656: 2.8, 1657v: 1.4 (IX), 1657h: 1.4, 1658: 4, 1659–63: 1, 1665–1667

Det är skäl att misstänka, att Tore skräddare är identisk med Tore Bakare – båda fungerade som rotemästare. Även detta är indicium därpå: Den 9.5.1670 uppbjöds Tore Bakares arvingars gård, som *accisskrivaren Anders Bengtsson* (som redan ägde en del av tomten) hade köpt till det pris, som den värderats för, nämligen 135 d smt. Stadens notarie bevisade sig ha utsetts till fullmäktig av Tore bakares äldste son, som var skräddare vid hovet i England, att försälja hans andel och dela mellan hans syskon. Tores dotter, som var närvarande, förklarade sig vilja, att gården försålades till hennes underhåll. Även yngste sonen understödde en försäljning, eftersom han ville bege sig från Göteborg. Vad beträffar den sonen, som hade varit soldat i Köpenhamn, sade *Enoch Wättring*, att ingen visste var han var, om han var levande eller död.

Någon förklaring till att tomten i början var delad på två gårdar har inte givits.

Bengt Esbjörnsson 1640–48: 2 mtl, 1649: 1 mtl 6.33

På *Anna Andersdotter Trumpeters* (*Jörgen Trumpeters hustru*) begäran dömdes *Bengt Esbjörnsson* av kämnärsrätten den 23.9.1646 att nu strax utan någon vidare förhaling lämna Anna Andersdotter en specialräkning på den skuld 350 d kmt, som efter *Anders Börgessons* (*Börgelssons*) död skulle betalas av oskipto gods, liksom på den utgift 45 d kmt som använts på *Anders Börgessons* båts förbättring efter Anders Börgessons död och som var införd i gode mäns gjorda och nu inlagda likvidation efter Bengt Esbjörnssons räkningar. Bengt Esbjörnsson anklagades den 25.9.1646 i kämnärsrätten av Hans Larsson skult för att han inte hade låtit sig nöja med rättens interlocutorie givna besked mellan honom och Jörgen Trumpeters hustru utan motvilligt hade satt sig däremot, rätten och dess bisittare i åtskilligt måtto med ohövliga ord och affekter gjort sidovördnad och otillbörligen vanvördad. För justitieförakt dömdes han androm till varnagel till 6 d smt penningböter under arbitral straff.

Den 30.9. och 2.10.1646 behandlade kämnärsrätten *Albrecht Nilssons* krav på 12 d smt i arvet efter Anders Börgelsson efter *Margareta Hansdotters* sända brev (otydligt). Eftersom summan 12 d smt hade fastställts av de gode män som av rätten förordnats att förlika sal Anders Bergelssons arvingar vid deras arvskifte skulle Bengt Esbjörnsson för Anders Bergelssons änka (var hon ovan nämnda Margareta Hansdotter?) och hennes två barns lotter liksom för en barnalott, som hennes två barn förärats av *Sigfred murmästare* betala 20 rdr och 4 skäppor råg. Till Anna Andersdotter Trumpeters skulle han betala 14 rdr. Därmed skulle de ersatts för all den arvsrätt, som de hade efter sal Anders Bergelsson, både i hus och gård, båt med segel och annan redskap samt båtlaget,

som hörde därtill, vilket allt nu tillägnades Bengt Esbjörnsson. Bengt Esbjörnsson skulle också svara för de räkningar, som vidkom dem. Därför måste också Bengt Esbjörnsson ensam svara för Albrecht Nilssons krav på 12 d smt och betala dem utan dröjsmål samt til 50 öre i denna sak använda rättegångsexpenser. Men om han med förlikningsmännen kunde bevisa att något orätt (exception) hade skett, som icke var införd i skriften, ”som han nu föregiver, skall han erhålla sin ersättning av medarvingarna pro rata”.

De gode män, som utredde skuldfordringarna mellan Bengt Esbjörnsson och Albrecht Nilsson hade av Bengt Esbjörnsson den 7.10.1646 inkallats att ge sin förklaring inför underrätten.

Bengt Esbjörnsson framlade den 21.10.1646 de gode männen *Peder Larsson Kock*, *Nils Höök* och *Anders Bånges* resultat i fråga om den förlikning de sökt åstadkomma mellan sal Anders Bergelssons arvingar. Bengt Esbjörnsson skulle svara till den vid förlikningen kända och erkända skulden 350 d smt. Men det som senare kunde framkomma och som inte hade upptagits i den summan skulle arvingarna betala enligt proportion.

Bengt Esbjörnsson kallas i rådhusrätten den 28.9.1648 handelsinspektör, när han vände sig mot *Joakim Peltzer*, som måste tillstå, att hans hustru hade överfallit Bengt Esbjörnsson med skällsord. Trätan upphävdes fullständigt, när Joakim Peltzer och hans hustru sade sig icke veta annat än ära och gott med Bengt Esbjörnsson.

Sigfred Larsson murmästare tillsades den 2.8.1653, att han som *sal Bengt Esbjörnssons* närmaste blodsförvant skulle taga till sig barnens arv som kan bliva övrigt, när skulden var betalt och han förmanades handla där med det, som var till deras bästa och fördel

Oluf saltmålare besvärade sig vid underrätten den 14.7.1652 över att *Jöran von Lengerken* hade låtit arresteras 5 rdr av hans båtfrakt trots att han inte ansåg sig vara skyldig honom så mycket. Enligt Jöran von Lengerken var Oluf saltmålarens hustrus förre man skyldig honom denna summa. Skulden skulle betalas ur hans kvarlåtenskap av arvingarna. Oluf saltmålare inlade en skriftlig arvsfördelning som förmåler att *sal Bengt Esbjörnssons hustru*, som nu var gift med honom Oluf saltmålare, skulle vara fri från allt åtal för skuld. Jörgan v Lengerken skulle vänta till kommande Larsmessa, då han skulle erhålla betalt av de pengar, som skulle betalas för sal Bengt Esbjörnssons gård, som hade köpts av accisskrivaren Anders Bengtsson.

Oluf Larsson saltmätare mötte i underrätten den 11.4.1656 sal *Bengt Esbjörnssons* barns förmyndare *Sigfrid Larsson Murmästare* och skulden *Hans Larsson*. Samma dag förordandes gode män såsom *Gustaf von Ackern* och *Börge Assmunds* att inventera sal Bengt Esbjörnssons kvarlåtenskap och förmyndarna ålades att med bästa flit överlägga med varandra och författa en utförlig generalräkning över varav ses kunde, vart barnens gods hade kommit (tagit vägen) och vad som ännu fanns i förråd till deras bästa. Och Sigfrid Larsson och skulden Hans Larsson skulle skaffa kvittenser på vad de betalt till barnens bästa och se till barnens bästa i saken mellan Oluf Larsson saltmålare och barnen.

Sigfrid Larsson fordrade den 7.5.1656 av Hans Larsson den återstående resten 561 dr 30 öre kmt på sal Bengt Esbjörnssons barns vägnar av det gods som tillfallit dem efter deras sal föräldrar. Rätten förmanade dem att träda samman och likvidera sina räkningar och förlikas i vänlighet. Rätten gav följande sentens:

”Alldenstund av de gode mäns som den 11 januari innevarande år 1656 här i rätten förordnade voro att överse räkningarna mellan Sigfrid Larsson och Hans Larsson. Av deras den 7 maj inlag-

da utspråk klarligen befinns, att skulten Hans Larsson haver inne hos sig av barnens arvegods att göra reda före 561 dr 20 öre kmt.

Dy erkänner rätten att Hans Larsson skall vara förtänkt att utan någon försummelse eller vidare uppehåll bemålte 561 dr 30 öre kmt penningar leverera och tillhandahålla barnens målsman och förmyndare Sigfrid Larsson på Göteborgs Rådhus innan 8 dagars förlöpande.”

Samma dag förordnade rätten Gustaf von Ackern och *Henrik Johansson* att utröna hur lång tid skulten Hans Larsson hade innehaft sal Bengt Esbjörnssons barns penningar hos sig. Därtill skulle de avgöra hur stor ränta han skulle erlægga för pengarna

Enoch Wättring

Se 5.3.

Anders Bengtsson accismästare

1652 (?)–1666–77, änkan 1678–81, M1676 2 tomter

Anders Bengtsson, som var accismästare åren 1650–77. hade till uppgift att övervaka förmalningen av spannmål vid slusskvarnen och inkassera de därvid utfallande acciserna. Bland magistratens handlingar finnes (EIIa:5) en kort avräkning mellan staden och sal. accismästaren Anders Bengtsson, varav framgår, att han var verksam fram till 10.3.1677, vilket i realiteten torde innebära dödsdatum. Att magistraten var fullt nöjd med hans sätt att sköta sin tjänst framgår av det ”testimonium” han erhöll ”till det bästa” (Ba: ? den 16.8.1672). Det anföres, att han för ringa lön i över 22 år tjänat staden ”icke heller förgätandes vårt Condolence öfwer hans olycksalighet i branden, som honom till hans förnembste wällfärd har beskadat”. Torkel Esbjörnsson och Sven Printz uppvisade den 14.1.1678 en obligation av avlidne Anders Bengtsson accismästare, daterad den 8.12.1673, där Anders Bengtsson hypoticerade dem sin gård på grund av deras caution för kvarntullsuppbörden, De kunde inte få immission i hans gård, då han redan var avliden.

Den gård, som Anders Bengtsson ägde tycks ha varit sammansatt av tre olika tomter, Bengt Esbjörnssons, Tore Bakares och en tredje större, som han köpte för 400 d smt och för vilken han betalade huseköpspenning 12 d smt den 2.5.1659 (var det inte för 5.9?).

Anders Bengtssons änka hette *Agneta Olofsdotter*. Sedan hon övertagit ett bryggeri efter *bryggargårdsmannen Anders Mörck* och hans änka, vilket låg nere vid Stora Hamnen på dess södra sida icke långt ifrån slusskvarn, benämndes hon gemenligen *Agneta Bryggers*. Enligt Dymling påträffas hon som bryggare i källorna 1680 t.o.m. 1712. Inför magistraten beklagade hon sig den 29.7.1680 ”högeligen över den olycka hon och hennes man genom eldsvåda m.m. utstått, varigenom hon uti gäld och skuld så fördjupat är”. Hon ville cedera bonus.

Det är möjligt, att hon erhållit ekonomiskt bistånd av sin svärson *bokhållaren Åke Håkansson* att skaffa sig bryggeriet (5.9) och i utbyte lämnat denna gård på Köpmangatan. Den 12.11.1694 lagbjöd nämligen

skomakaren mäster Lars Håkansson (Lund)

hus och gård på Köpmangatan mellan handelsmannen Lars Hanssons baktomt i väster och sal Tore Mårtenssons gård i öster, som han köpt av Herr Åke Håkansson för 750 d smt. I huseköpspenning betalade skomakaren 12 d smt. Börge Andersson Bohm besvärade sig över denna försäljning följande dag. Bokhållaren och hans svärmor uppmanades att förklara sig.

Den 20.3.1709 pantsatte skomakaren Lars Håkansson Lund till domkyrkan den gård, där han själv bodde. 1724 var han död. Ena dottern

Brita Larsdotter och hennes man Nils Holm köpte avlidne skomakaren Lars Håkanssons och hans avlidna hustru *Ingeborg Andersdotters* gård, mellan fältväbeln Bohlin i öster och handlanden Zachris Zachrisson i väster. Britta och hennes man skulle betala 600 d smt till hennes syster *Catharina Lund* samt låta den tredje systemen *Lisken Larsdotter* få mat och underhåll i enlighet med överenskommelse den 4.3.1729.

Gården sades 1729 tillhöra uppsyningsman Nils Holm och 1755 borgaren Nils Holm: där bor då även köpman Niclas Holm. 1765 sägs gården tillhöra borgaren Nils Holms änka och 1675 hennes arvingar. Den 1.7.1776 pantsatte sonen

sillvrakaren och köpmannen Nicolaus Holm

för 1 000 d smt sin och sina omyndiga barns gård på Köpmangatan.

Två skattemasar på ämbetsförrättning (15.3.1754):

Stadsbetjanten Lars N. Beckman hade skriftligen anmält, att han tillsammans med *stadsbetjanten Olof Nordström* den 2 mars mellan klockan 3 och fyra på eftermiddagen kommit till *sillvrakaren och köpmannen Nils Holm* för att driva in skatterna. Där hade han blivit förolämpad under sin sin ämbetsutövning, varför han begärde att stadsfiskalen skulle beivra saken.

Enligt vad som berättades vid kämnärsrätten den 15–22.3.1754 hade Beckman den dagen kommit in i Holms moders kammare tillsammans med en för Holm främmande karl, som visade sig vara *soldaten Anders Lindstedt vid Hessensteinska regementet* och Ekeboms kompani. Honom hade Beckman kort förut träffat på gatan och bett honom följa med sig upp till Holms moder så skulle de där ta var sin sup. Beckman och Lindstedt gick upp till Holm men Nordström dröjde ett tag på gatan och talade med en hustru. Holm och Lindstedt fick sitt brännvin liksom Nordström, när han kom, och Beckman betalade för alla tre med 6 styver. Varefter Beckman enligt Holm hade sagt: ”Nordström, här kan Du taga skjägget af Dig”. Holms mor hade då sagt, att inte ens hennes man fick raka sig i hennes rum utan han fick gå upp på sin egen kammare.

Enligt Nordström var det alls inte Beckmans mening att där raka sig utan det skulle han göra hos *stadssoldaten Gustav Mellberg* på Sillgatan (7.70). Efter supen hade Holms moder sagt: ”Kom, nu skall i få skatten.” Olof Nordström svarade då: ”Det var väl, ty jag är just därför hitkommen.” Holms mor gav honom 9 d smt, som Nordström genast kvitterade. Nordström gick sedan först ut och Lindstedt och Beckman följde efter. När Beckman sedan gick ut i förstugan hade han återkallats av Holm med orden ”Vänta Du Monsieur och bedragare” Betala mig de 16 öre smt Du äst mig skyldig” Beckman gick då in i boden till Holm. Först hade Beckman lagt pengar på disken men dem tog han strax tillbaka. Han begärde med hög röst och ohövliga ord få se Holms bok för att innan han betalade kontrollera, att skulden var inskriven där. Han visste inte, om han var skyldig Holm något. Han fick då svaret: ”Skulle Du Din Cannalie och hundsvott fråga efter min räkning eller min bok?”

Beckman gick sedan över i boden för att få sin räkning och dörren stängdes sedan genast. När Beckman inte omedelbart ville betala hade Holm blivit arg och gett Beckman en kindpust (örfil). Han pantade därefter själv Beckmans vantar.

Nordström som stod ute i förstugan hörde, att det small inne i boden. Han ville därför gå in för att se, vad var på färde med hans kamrat men kunde för "lyckta dörrens skull" först inte komma in och Holms mor ställde sig i vägen för honom och sade, att det var lappri.

När Nordström vägrades tillträde till boden av Holms mor, hade han sagt, att han var där på ämbetets vägnar och därför måste få slippa in. Hon gav därför med sig.

När Nordström kom in i boden fick han se Beckmans vantar ligga på disken och Beckman sade, att Holm hade tagit hans vantar ifrån honom. När dörren till boden öppnades "språng" en av Nordström okänd kvinnsperson ut och upp i gården. Efter en stund kom hon tillbaka omklädd och gick sin väg. Under oväsendet kom Holms hustru ut och sade till Holm: "Intet så, stilla Eder"" När bullret pågick var ingen inne i boden mer än Beckman, Holm, hans mor och syster och den "främmande kvinnspersonen".

Hon bör ha varit *pigan Ingeborg Börgesdotter*, som senare vittnade vid rätten. Hon slöt sig till att det som nu har skildrats inträffat först vid pass 5 på eftermiddagen eftersom hon redan tvättat upp om eftermiddagen och gjort sina övriga sysslor samt lagat till reds både kaffe och the. Sedan hade hon gått hemifrån och när hon återkom var tiden inne för att laga till aftonmåltiden. Då hörde hon att Beckman med åtskilliga okvädingsord av Holm fordrades på 16 styver. När Nordström kom in i boden, där Ingeborg då befann sig, och dörren slogs igen efter honom, hade Holms mor fattat henne i armen och sagt: "Gå Er väg min vän, I ser, att betjenterna äro druckne." Hon gick då därifrån ock Beckman och Nordström följde strax efter.

Rätten frågade: "om de suppo vardera mer än en sup hos Holm?" Ingeborg sade sig inte ha märkt, att någon av dem hade varit drucken. Enligt Holm hade både Beckman och Holm verkat vara besvärade av starka drycker. Men stadsfiskalen sade, att den saken borde han bevisa, eftersom dessa bestred att de varit druckna.

Stadsfiskalen hade instämt Nils Holm på Beckmans begäran. Beckman ansåg för det första sig förolämpad under sin ämbetsförrättning men erkände, att när det gällde skatten hade han inte haft med Holm att göra. För det andra hade Holm utfarit i okvädingsord ("okväden") och för det tredje själv pantat vantarna (som Beckman dock senare återfått). Holm nekade alldeles till att han pantat vantarna. Han ansåg inte, att Beckman vid tillfället befunnit sig i någon ämbetsförrättning. Beckmans kamrat Nordström hade inte kommit förrän en lång stund senare. Beckman sade, att han visserligen tagit en sup hos Holms mor men hans egentliga ärende var att tillsammans med Nordström infordra brandvaktspengar och tomtören av henne. Nordström hade hand om skattelängden.

Den 22.3.1754 intygade Olof Nordström skriftligen, att han, när han krävde såväl Kungl. Maj:ts och Kronans utlagor samt brandvaktspengar och tomtören och övriga stadsskatter, visade Magistratens påskrivna exekutionsorder, att han med hjälp av Beckman skulle utsöka resterande skatter av stadens invånare. Egentligen skulle han ha haft med sig *underskulden Ahlquist* men han var sjuk, varför *borgmästare Busck* sagt åt honom att i stället ta med sig sin kamrat Lars Beckman.

1785–90 *Herr Niclas Holms* (barns) arvingars hus

1800–07 *Änkan Ingeborg Holm*

Senare uppbud av 6.33

handl Sven Svensson

29.1.1810

hökare And Sundvall	17.6.1816
grosshandl L M Corin	15.1.1855
spgelfabrikör E G Ståhlnacke	27.8.1855
skräddare J Jacobsson	20.2.1650